פולין יש מונחין על פי הקדרה מן הפולין ולפנים כלפנים מן הפולין ולחוץ כלחוץ ופולין עצמן איני יודע ומסתברא כלפנים רבי ירמיה בדק בעופא ואשכח כמין שני פולין מונחין על פי הקדרה: ניקב הלב לבית חללו: בעי רבי זירא לבית חלל קטן או לבית חלל גדול א"ל אביי מאי תיבעי לך מי לא תנן ר"ש אומר עד שתנקב לבית הסמפונות ואמר רבה בר תחליפא אמר רבי ירמיה בר אבא אמר רב עד שתנקב לסמפון גדול הכי השתא התם לבית הסמפונות קתני להיכא דשפכי סמפונות כולהו והכא לבית חללו קתני מה לי חלל גדול מה לי חלל קטן קנה הלב רב אמר במשהו ושמואל אמר ברובו עד הי ניהו קנה הלב אמר רבה בר יצחק אמר רב חלב שעל גבי דפנות דפנות סלקא דעתך אלא שעל גבי דופני ריאה אמר אמימר משמיה דרב נחמן תלתא קני הוו חד פריש לליבא וחד פריש לריאה וחד פריש לכבדא דריאה כריאה דכבדא ככבדא דליבא פליגי מר בר חייא מתני איפכא דריאה ככבדא דכבדא כריאה דליבא פליגי אזל רבי חייא בר יוסף אמרה לשמעתא דרב קמיה דשמואל א"ל אי הכי אמר אבא לא ידע בטרפות ולא כלום: נשבר השדרה: ת"ר חוט השדרה שנפסק ברובו דברי רבי רבי יעקב אומר אפילו ניקב הורה רבי כרבי יעקב אמר רב הונא אין הלכה כרבי יעקב וכמה רובו רב אמר רוב עורו ואמרי לה רוב מוחו מאן דאמר רוב מוחו כ"ש רוב עורו למאן דאמר רוב עורו רוב מוחו מאי ת"ש דאמר ניולי אמר רב הונא רובו שאמרו רוב עורו מוח זה לא מעלה ולא מוריד רב נתן בר אבין הוה יתיב קמיה דרב בדק ברוב עורו וקא בדיק ברוב מוחו א"ל אם רוב עורו קיים מוח זה אינו מעלה ואינו מוריד אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יהושע בן לוי נתמרך פסול נתמסמס פסול איזוהי המרכה ואיזוהי המסמסה המרכה כל שנשפך בקיתון מסמסה כל שאינו יכול לעמוד בעי רבי ירמיה אינו יכול לעמוד מפני כבדו מאי תיקו בי רב אמרי נתמסמס פסול נתמזמז כשר מיתיבי רשב"א אומר בהמה שנתמזמז מוחה טרפה ההיא נתמסמס איתמר איני והא לוי הוה יתיב בי מסותא חזייא להההוא גברא דטרייה לרישיה אמר נתמזמז מוחיה דדין לאו דלא חיי אמר אביי לא לומר שאינו מוליד עד היכן חוט השדרה אמר רב יהודה אמר שמואל עד בין הפרשות רב דימי בר יצחק הוה קא בעי למיזל לבי חוזאי אתא לקמיה דרבי יהודה אמר ליה ליחוי לי מר בין הפרשות היכא א"ל זיל אייתי לי גדי ואחוי לך אייתי ליה גדי שמינה א"ל בליעה טפי ולא ידיע אייתי ליה כחוש א"ל בליטן טפי ולא ידיע א"ל תא אגמרך גמרא הכי אמר שמואל עד אחת טרפה שלישית כשרה שניה איני יודע בעי רב הונא בריה דרב יהושע

פולין. גלג"ן: **על פי הקדרה.** למקום חבור הצואר והגולגולת: **ופולין עצמן.** מוח שכנגד הפולין: **חלל גדול.** חלל האמצעי: **חלל קטן.** הרבה חדרים קטנים יש לו סביב: **סמפון גדול.** אמצעי שבאומה: **הכא לבית הסמפונות קתני.** ולא תני לבית הסמפון אבל הכא לא תני לבית החללים אלא לבית חללו: **קנה הלב.** לקמן מפרש: **במשהו.** אם ניקב: כל חלב מקרי חלב בין טמא בין טהור ושומן אינו אלא לשון חכמים כגון גבי שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן דעל כרחך קרי ליה שומן משום דגבי חלב תנייה: **על גבי דפנות.** היורד על הצלעות מן השדרה: **על גבי דפנות ס"ד.** ומאי מיותא תליא ביה: **שעל גבי דופני ריאה.** קנה שומן שיורד בין שתי ערוגות הריאה ודבוק בשדרה ומחובר לחלל הלב: **תלתא קני הוו.** לאחר שהקנה נכנס לחזה מתפצל לשלשה: **חד פריש לריאה.** ומתחלק בתוכה והן הן סמפונות: **דריאה כי ריאה.** בנקב משהו: **דכבדא כי כבדא.** עד שינטל כולו כדתנן (לעיל מו.) גבי כבד ולא נשתייר ממנה כלום: **דליבא פליגי.** רב ושמואל לעיל: **מתני איפכא.** דריאה עד שינטל ככבדא ודכבדא כי ריאה במשהו ודליבא פליגי רב ושמואל. וכלישנא קמא מסתברא דהא קם ליה רבי יוחנן כוותיה דאמר לעיל ניקב למטה מן החזה נידון כריאה: **אמרה לשמעתא דרב.** דאמר במשהו קמיה דשמואל ואכתי לא הוה שמיע ליה דרב נסורא הוה ראש ישיבה והתם הוה אמר שמעתיה ושמואל הוה בנהרדעא: **אבא.** רב. הכי הוה קרי ליה שמואל לרב (א) הוה עדיף מיניה. אני שמעתי אבא ואית דגרסי אבא מברי: **הורה רבי.** שבא מעשה לידו והורה להחמיר ולא סמך על דבריו: **רוב עורו.** אם נחתך רוב היקף עורו סביב אע"פ שהמוח לא נפרד כלום טרפה: **ואמרי לה רוב מוחו.** דכיון שנפסק ונפרד המוח מבפנים אע"ג שהעור כולו קיים טרפה: **כ"ש רוב עורו.** שהרי רוב העור מחזיקו וכיון שנפסק העור סוף המוח לפרד ולצאת: **ניולי.** שם חכם: **בדיק ברוב עורו.** ואשכח דלא איפסיק רוביה והדר בעי למיבדק ברוב מוחו דניהוי נמי קיים: **נתמרך פסול נתמסמס פסול** גרסינן. ואחוט השדרה קאי. אע"ג דהמסמסה קילא מהמרכה כדמפרש ואזיל אפילו הכי תנא תרווייהו דאי תנא המסמסה לחודה הוה מפרשינן דהיינו נשפך כקיתון. המרכה לשון מורך שנתרככה ונעשית המוח בתוך הקרום כמים ונשפך מראשו לסופו ומסופו לראשו ואם היו נוקבין אותו היה יוצא דרך הנקב: **ואינו יכול לעמוד.** מפני שנעשה כגלול אבל לא כל כך שיהיה נשפך כקיתון של מים אבל כשאוחזין אותו ומניח קצתו למעלה מידו הוא נכפף ונופל: **מפני כבדו.** שהוא עב וכבד אבל לא נתרכך מבפנים מהו חולי הוא זה שמכבידו או לא. וכל הני נתמרך ונתמסמס בכלל נפסק החוט הן דקים להו לרבנן שמתוך ליקוי זה עתיד ליבקע וליפסק אי נמי אין פיסוק גדול מזה אע"ג דאמרן מוח זה לא מעלה ולא מוריד ה"מ בהפרדה אבל בהמרכה לא: **תיקו.** וכל תיקו דאיסורא לחומרא: **נתמסמס פסול.** כדקאמרת: **נתמזמז כשר.** ולהכי הדר נקט נתמסמס פסול דלא תימא נתמזמז ונתמסמס חדא הוא ולאיפלוגי עליה אתא: **נתמזמז.** נתרוקן מהמוח מקצתו מאליו: **טרייה.** מינצייי"ר בלע"ז: **נתמזמז מוחיה דדין.** דואג היה עליו ואומר אוי לו לזה שנתמזמז מוחו: **שאינו מוליד.** תולדות האיש מן המוח היא באה שגיד הנשה של ירך וגיד הגוייה כולן מחוברין לחוט השדרה שהוא מתפצל ויוצא מתחת השדרה ונעשה גיד אצל הירכים ונכנס לתוכו: **עד היכן חוט השדרה.** עד היכן כחו של חוט להיות בהמה טרפה בפסיקתו. החוט יוצא מן המוח והולך על פני כל השדרה והאליה עד סוף הזנב: **עד בין הפרשות.** עד מקום שהוא מתפרש ומתפצל פצולין. כנגד הירכים הוא מתחיל ליפצל ויוצא ראש א' לירך זו ואחד לזו והאמצעי יורד לזנב ולמטה מאותן פיצולין כנגד שתי אצבעות הוא חוזר ומתפצל עוד לג' ולמטה מהם עוד מתפצל וכן בהרבה מקומות עד סופו. ואם נפסק מן המוח ועד בין הפרשות הללו כל מקום שנפסק שם רובו טרפה ואם למטה מבין הפרשות נפסק ככר תשש כחו והירכים מעמידין את שדרתו ואינה מתה בכך: **אייתי ליה גדי שמן.** שחוט ומופשט ולא היה לו שהות לעכב עד שיקרעוהו ויראה לו הפיצולין מבפנים והיה מראה לו מבחוץ שהחוט לבן הוא יוצא ונפרד מבחוץ כשנכנס בבשר האליה לכאן ולכאן מתחת לעצם: **ולא ידיע.** החוט מבחוץ והוא צריך לכוון עד מלא חוט השערה שאם נפסק לכאן טרפה ואם נפסק לכאן כשרה: **בליטן טפי.** והעצם של בוקא דאטמא דוחק הבשר ומדובק ודוחק בו את מוח החוט הנפצל עליו עד שנעשה דק ואינו ניכר: **עד אחת.** כ"מ שיפסק מן הצואר עד בין הפרשה ראשונה טרפה נפסק בין הפרשה שלישית כשרה שניה איני יודע:

עד

מר בר חייא מתני איפכא. פי' בקונטרס דמסתברא כלישנא קמא דקים ליה רבי יוחנן בשיטתיה לעיל דאמר ניקב הקנה למטה מן החזה נידון כריאה ונראה דאזלינן בכולהו לחומרא מדלא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר וגם רבי יוחנן דאמר ניקב הקנה למטה מן החזה משמע בין דריאה בין דכבדא נדון כריאה וכן רבינו חננאל פסק לחומרא דשלשתן נקובתן במשהו בין דכבד בין דלב בין דריאה:

מאן דאמר רוב עורו רוב מוחו מאי. דדלמא ה"ה ברוב מוחו לבד טרפה ונקט רוב עורו לאשמועינן דאפילו עורו בעי רוב ורבינו תם מפרש דמבעי ליה אי בעי נמי רוב מוחו ועורו דנקט מפני שהוא עיקר ומכל מקום בלא מוחו נמי אינה טריפה:

נתמזמז מוחיה דדין. תימה לריב"ם דמייתי ראיה ממוח דראש דשיעורו בנקב משהו למוח חוט השדרה דשיעורו ברובו:

עד

עין משפט נר מצוה

נד א מיי' פ"ו מהל' שחיטה הל"ג סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סימן לא ס"ד:

נה ב מיי' שם הל"ה סמג שם טוש"ע יו"ד סי' מ סעי' א:

נו ג ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד וסי' לב ס"י:

נז ה מיי' שם פ"ט הל"א סמג שם טוש"ע שם סי' לב סעיף א:

נח ו מיי' שם טוש"ע שם סעי' ג:

נט ז מיי' שם טוש"ע שם סעיף א:

ס ח ט י כ מיי' שם הל' ב טוש"ע שם סעיף ג:

סא ל מיי' שם הל"א [ופ"י הלכה ד] טוש"ע שם סעיף ד [ופי' לא סעיף כ]:

סב מ מיי' שם פ"ט הלכה ג ד ועיין בכ"מ טוש"ע יו"ד סימן לב ס"ה:

◆

לעזי רש"י

גלנ"ץ. בלוטות.
מינצייי"ר [מציד"א]. הוכה במכה.

◆

רבינו גרשום

דליבא פליגי רב ושמואל: אמרה לשמעתיה דרב לקמיה דשמואל כלומר הא דאמר רב עד שתינק' לסימפון גדול: וקא בדיק ברוב מוחו כלומר אם רוב מוחו קיים: נתמרך פסול כלומר חוט השדרה: בעי ר' ירמיה אוחזו ואינו יכול לעמוד כו' כלומר אמרת כל שמעמידו ואינו יכול לעמוד. אוחזו ואינו יכול לעמוד מפני כבדו מאי תיקו: נתמסמס פסול כו' כלומר חוט השדרה. נתמזמז כשר לשון שבר: עד בין הפרשות כלומר עד העצם. האי בליע ולא ידיע כלומר ולא ניכר חוט השדרה שלו ואותה חוליא לא ניכרת שיש בה חוט השדרה. דבליעה ואע"פ שיש בה חוט השדרה בחוליא דומה כמי שאין בה דבליעה טפי: אזל אייתי ליה כחוש א"ל הא בליטה טפי ולא ידיע כלומר הני חוליות בליטי טפי ואותה חוליא שאין בה חוט השדרה דומה כמי שיש בה דבליטי טפי: הכי אמר שמואל עד אחד כלומר עד חוליא ראשונה של אליה טרפה דבה יש חוט השדרה: שלישית כשרה. כלומר שלישי' אב שם נשברה החוליא כשרה דבה אין חוט:

מסורת הש"ס

א) לעיל מג., ב) [לקמן מט.], ג) כתובות ז., [תוספתא רפ"ג], ד) [תוספתא רפ"ג], ה) [פי' דטרייה לרישיה דנפל כתרגן והכה ראשו בכותל או בקרקע ונתנדנד מוחו. ערוך ערך טר ה'], ו) [צ"ל דרב], ז) [כריתות יז:], ח) עיין גרסי' בשבת נג., ט) [צ"ל לפרך], י) בס"י ועיכר, כ) [צ"ל דקס], ל) [עיין בתורת חיים שכתב ישוב על תמיה זו],

◆

גליון הש"ס

גמ' אמר רבה בר יצחק (אמר רב). בהלכ"ם ליתא וכן נראה מדברי הר"ן במ"ש דלאמימר משמיה דר"נ פליג על רבה ב"י ולדידהו פ"ל דקנה הלב דפליגי רב ושמואל מה דנפיק מגרגרת ופריש לליבא:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אבא רב וכו' הוה עדיף. נ"ב ע"ל דף לח:

◆

מוסף רש"י

לבית הסמפונות. קנוקנות קטנות המתפשטות בתוך הריאה, שהדם נוגע מהם כשחותכים אותה (לעיל מב.). חוט השדרה שנפסק ברובו. טריפה (כתובות ז.). עד בין הפרשות. דהיינו כנגד הירכים שהחוט מתפצל שם לג', האחד פורש לצד עצם ימין האליה שקורין הנק"ש בלע"ז והשני לשמאלו והאמצעי הולך כדרכו עד סוף הזנב ומבין הפרשות והלאה לא מתקרי חוט השדרה, שכבר כלה כחו שכבר (צ"ל שכנגד) הבהמה נסמך על ירכה ולא על מלנה ואין צריך לחוט (לעיל יא.).

◆

שיטה מקובצת

א] דעל כרחיה קרי ליה שומן: ב] דאמר לעיל ניקב הקנה למטה מן החזה: ג] כ"ש רוב עורו שהרי העור מחזיקו: ד] ה"מ בהפרדה אבל בהמרכה הפסק הוא: ה] מקצתו מאליו הס"ד ומה"ד דטרייה לרישיה הכה והטיח ראשו בכותל לשון מכה טרייה הס"ד ומה"ד טרייה וכו': ו] אוי לזה שנתמזמז מוחו הס"ד ומה"ד שאינו מוליד תולדות האבר מן המוח הוא שגיד הנשה וכו': ז] היכן כחו של חוט השדרה להיות בהמה טרפה: ח] דשיעורו בנקב משהו למות דחוט השדרה דשיעורו ברוב: